МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра екології

Волошина Н.О., Бондаренко Л.І.

АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

(навчально-методичні рекомендації щодо організації та проходження)

Київ – 2024

Навчально-методичні рекомендації щодо організації та проходження асистентської практики для аспірантів денної і заочної форм навчання за спеціальністю 101 Екологія галузь знань 10 Природничі науки.

Укладачі: Волошина Н.О., Бондаренко Л.І., – К.: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 60 с.

Рецензенти:

Карлащук С.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології та зоології КНУ імені Тараса Шевченка.

Шевченко В.Г., кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри екології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри екології Природничого факультету УДУ імені Михайла Драгоманова (протокол № 4 від 7 лютого 2024 року).

Рекомендовано Вченою Радою УДУ імені Михайла Драгоманова (протокол № 6 від 29 лютого 2024 року).

Навчально-методичні рекомендації відтворюють сучасні вимоги до організації, підготовки та проходження асистентської практики, оформлення звітної документації, порядку захисту та оцінювання. Видання призначено для використання аспірантами кафедри екології УДУ імені Михайла Драгоманова денної і заочної форм навчання.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
II. АСИСТЕНТСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА АСПІРАНТА ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ	7
2.1.Мета, завдання, зміст асистентської педагогічної практики здобувача третього рівня вищої освіти	7
2.2.Вимоги щодо дотримання вимог академічної доброчесності	13
III. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	15
IV. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРНАТА-ПРАКТИКАНТА	17
V. ПІДГОТОВКА ДО АУДИТОРНОГО ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ	18
VI. ПІДГОТОВКА ДО АУДИТОРНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ	22
VII. ПІДГОТОВКА І РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОЄКТУ	33
VIII. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ, ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	40
8.1. Вимоги до оформлення документації	40
8.2. Процедура захисту та критерії оцінювання результатів практики	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	47
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Одним з провідних етапів професійної підготовки здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є виробнича асистентська педагогічна практика. Зміст та організації практики регламентуються наскрізною програмою практики й робочою програмою. Педагогічна практика аспіранта спрямована на розвиток і закріплення знань, умінь з екології, становить основу для набуття, збагачення й удосконалення досвіду педагогічної діяльності в закладі вищої освіти, що в умовах сучасного світу постійно змінюється.

Пріоритетним завданням асистентської практики є розвивати систему компетентностей, що містить дослідницьку, методологічну, аналітичну, світоглядну, громадянську, комунікативну, іншомовну, інформаційну, медіа компетентності, забезпечити теоретичний та практичний рівень підготовки аспіранта до проведення аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних), а також створити умови для дослідницької діяльності в галузі освіти.

Асистентська практика як компонент освітньо-наукової програми відповідає її меті й спрямована на розвиток творчого мислення аспіранта, його відповідальності, на вироблення навичок і вмінь пошукової, аналітично-інтерпретаційної роботи з інформаційними джерелами й спеціальною літературою, уміння перетворювати наукові знання в навчальний матеріал, створювати вправи, комплексні завдання, тести, уміння виготовляти навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, уміння здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти, застосовуючи інноваційні форми, методи, засоби, технології навчання тощо.

Практикант має використовувати актуальні освітні моделі, навчати на засадах студентоцентрованого, компетентнісного, проблемного, діяльнісного підходів, поглибити навички логічно викладати інформацію, візуалізувати її, аргументувати свою позицію, доцільно наводити конкретні приклади, вести діалог, консультувати студентів, об’єктивно оцінювати їхню роботу.

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Асистентська практика здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є невід'ємним компонентом підготовки доктора філософії до науково-педагогічної діяльності та набуття навичок забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти, яка передбачає презентацію власних наукових досягнень, а також викладання фахових навчальних дисциплін, організацію всіх видів освітньої та наукової діяльності здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти.

Організатором практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти спеціальності 101 Екологія є кафедра екології.

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня у закладах вищої освіти відповідно до Закону України "Про вищу освіту" (2014 р.) і Закону України "Про освіту" (2017 р.)) та Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки повинен набути здатностей та умінь (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Здатності та уміння здобувача третього (освітньо-наукового) рівня

ЗДАТНОСТІ:	УМІННЯ:
1) інтегрувати наукові дослідження та інновації у навчальні плани й освітні програми другого та третього рівнів підготовки;	1) реалізовувати сучасні наукові й освітні стратегії у власній науковій й викладацькій діяльності;
2) реалізовувати стратегічні орієнтири та тенденції сучасної освіти у вітчизняному, європейському і світовому вимірі;	2) імплементувати в науково-педагогічну діяльність
3) створювати методологічні засади сучасної вищої освіті у контексті нових освітніх парадигм та підходів;	3) презентувати свої наукові ідеї;
4) опановувати особливості професійної підготовки здобувачів за певною освітньою програмою;	4) інтегрувати міждисциплінарні теоретичні знання та практичний досвід;
5) розуміти специфіку організації науково-дослідної роботи здобувачів першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти у форматі наукових гуртків та інших форм навчання на дослідницькій основі.	5) розробляти й реалізовувати індивідуальну стратегію розвитку здобувачів першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти;
	6) здійснювати моніторинг якості освіти й досягнень здобувачів першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти;
	7) цілісно впроваджувати положення освітньої програми;
	8) провести сучасне лекційне, семінарське та практичне заняття;
	9) здійснювати рефлексивно-аналітичну діяльність.

ІІ. АСИСТЕНТСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА АСПІРАНТА ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

2.1 Мета, завдання, зміст асистентської педагогічної практики здобувача третього рівня вищої освіти

Метою педагогічної асистентської практики є удосконалення та набуття основної системи компетентностей. До основної системи компетентностей входять: дослідницька, методологічна, світоглядна, аналітична, громадська, комунікативна, іншомовна та медіа.

***Завдання*:**

1) Налагодити партнерські зв'язки з науково-дослідними та іншими установами (відповідно до спеціалізації);

2) ознайомитися з інноваційними методами екологічної науки та практики;

3) розвивати вміння доцільно імплементувати зарубіжний досвід сучасної екологічної науки та практики у власне дослідження і науково-педагогічну діяльність;

4) цілісно реалізувати комплекс міждисциплінарних знань у розв'язанні професійних завдань;

5) формувати уміння застосовувати в інноваційні інформаційні технології в освітньому процесі;

6) удосконалювати на засадах реалізації принципу студентоцентризму та партнерства спілкування із здобувачами першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти;

7) формувати уміння реалізовувати індивідуальну стратегію розвитку здобувачів першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти;

8) розвивати вміння впроваджувати власні наукові здобутки у процесі викладацької діяльності.

За час проходження викладацької практики здобувач третього рівня вищої освіти має набути інтегральну, загальні і фахові компетентності відповідно до освітньо-наукової програми.

Інтегральна компетентність – це узагальнений опис кваліфікаційного рівня, що становить здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі середньої освіти під час професійно-педагогічної та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення [19].

У програмі практики відповідно до освітньо-наукової програми визначено такі загальні, фахові компетентності та програмні результати (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1

Результати проходження практичної підготовки

Шифр	Результати практики
Загальні компетентності	
ЗК 1	Здатність навчатися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 5	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК 6	Володіння системним науковим світоглядом, загальним культурним кругозором, професійною етикою, виявлення толерантності й поваги до іншого.
ЗК 7	Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
ЗК 8	Адаптивність і комунікабельність у межах соціально-побутових, професійних і дослідницьких ситуацій; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
Фахові компетентності	
ФК05	Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
ФК06	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
ФК07	Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.
ФК08	Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
Програмні результати	
ПР02	Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.
ПР05	Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.
ПР07	Уміти спілкуватися іноземною мовою в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності.
ПР08	Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
ПР11	Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.
ПР14	Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

Предметом асистентської практики виступає освітні компоненти навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти. Асистентська

педагогічна практика є наближеною до напрямів наукових досліджень аспіранта.

Базою для проходження практики є профільна випускова кафедра екології, на якій працює керівник. Крім того, здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти може пройти практику на аналогічних кафедрах (підрозділах) в інших закладах вищої освіти.

Асистентська практика має дві частини: наукову та викладацьку, кожна з яких містить певний розподіл годин та завдань.

Відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії, асистентська педагогічна практика проводиться у 5 семестрі в обсязі 90 год. (3 кредити ЄКТС).

За час проходження асистентської педагогічної практики (термін проходження визначається згідно з навчальним планом) аспірант має виконати такі види робіт:

- підготовку та проведення лекційних, семінарських, практичних або лабораторних занять;
- підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення семінарських, практичних або лабораторних занять;
- розроблення завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, які читає аспірант-практикант;
- підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення модульних контрольних робіт з дисципліни (дисциплін) чи залікових робіт та/або іспитів з дисципліни (дисциплін), які викладає аспірант-практикант;
- підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення дисципліни (дисциплін), які читає аспірант-практикант.

За період проходження викладацької практики 4 аудиторних заняття [20].

Зміст діяльності здобувача-практиканта вищої освіти

Відповідно до програми, виділено наступні етапи практики:

1. Консультативне засідання кафедри екології з науково-викладацької практики з метою ознайомлення здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти з програмою практики, отримання завдань, рекомендацій та форм звітності.

2. Обговорення та затвердження програми практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти з науковим керівником.

3. Спостереження за науково-педагогічною діяльністю викладачів кафедри, факультету, університету.

4. Аналіз нормативних й наукових джерел щодо проблеми дослідження й освітнього процесу в сучасному закладі вищої освіти.

5. Планування, викладання та аналіз результатів власної науково педагогічної діяльності.

6. Підготовка та подання звіту про проходження практики.

7. Обговорення з науковим керівником наукового доробку здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, а також методики проведення навчальних занять.

8. Презентація результатів практики на кафедрі екології [20].

Навчальна робота аспіранта:

За час проходження асистентської педагогічної практики (термін проходження визначається згідно з навчальним планом) аспірант має виконати такі види робіт:

- спостереження за заняттями викладачів та проведення аналізу цих занять;
- підготовку та проведення лекційних (та/чи семінарських, практичних або лабораторних) занять;
- підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення лекційних (та/чи семінарських, практичних, лабораторних) занять;
- розроблення завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, які читає аспірант-практикантр [20].

Науково-дослідна робота аспіранта:

- вивчення наукової літератури з метою вдосконалення своїх знань, навичок, умінь;
- розроблення із студентами освітньо-наукового проєкту/участь в грантових програмах/конкурсах тощо.
- вивчення та узагальнення творчого досвіду викладачів ЗВО;
- індивідуальна робота із здобувачами вищої освіти, керівництво науковими дослідженнями здобувачів першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти.
- участь у позааудиторних заходах, надання індивідуальної допомоги здобувачам першого та другого освітньо-наукового рівня вищої освіти.
- проведення досліджень, необхідних для написання дисертації, та/ або участь у науково-методичних семінарах, конференціях.

Керівництво асистентською практикою здійснюють завідувач відділу аспірантури і докторантури, завідувач кафедри екології, наукові керівники.

Навчально-методичне керівництво щодо виконання програми практики здійснює керівник практики. Керівником практики є науковий керівник здобувача.

Завідувач відділу аспірантури та докторантури:

- забезпечує та контролює інформування здобувачів вищої освіти про місце, терміни практики та форми звітування;
- здійснює контроль за організацією та за проведенням практики кафедрами, виконанням програми практики, своєчасним підбиттям підсумків, а також складанням звітної документації за результатами практики.

Керівник практики:

- розробляє та погоджує із завідувачем кафедри тематику індивідуальних завдань на практику;
- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктаж із безпеки життєдіяльності та охорони праці; – видає здобувачам індивідуальні завдання на практику;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення; – надає методичну допомогу здобувачам під час виконання індивідуальних завдань і опрацювання матеріалів практики;
- проводить обов'язкові консультації щодо оброблення зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує здобувачів про порядок подання звітів про практику;
- приймає захист звітів, на підставі чого оцінює результати практики здобувачів та виставляє оцінку;
- здає звіт здобувачів у відділ аспірантури та докторантури.

Звіт із асистентської практики розглядають та оцінюють завідувач кафедри і комісія, до складу якої входять наукові керівники аспірантів, викладачі кафедри [20].

2.2. Вимоги щодо дотримання академічної доброчесності

У процесі розроблення теоретичного матеріалу для проведення лекційних, практичних, семінарських або лабораторних занять, підготовки їх конспектів, звітної документації за результатами практики аспірант має дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Основні принципи академічної доброчесності (рис.2.1.)

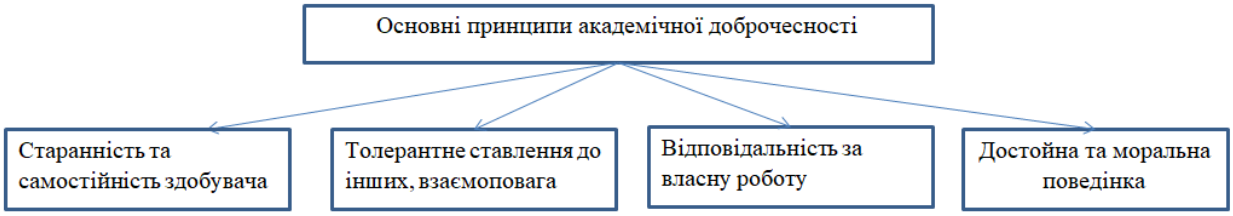

Рис. 2.1. Основні принципи академічної доброчесності

Освітня політика ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається низкою вимог до здобувача. Наприклад, недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування; при опрацюванні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач має

вказати джерело, використане під час виконання завдання, тощо (див.табл. 2.2.).

Таблиця 2.2

Порушення академічної доброчесності

№ п/п	Назва порушення	Опис
1	Академічний плагіат	оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства.
2	Самоплагіат	оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.
3	Фабрикація	вигадування даних чи фактів, що використовуються в наукових дослідженнях.
4	Фальсифікація	свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються наукових досліджень.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (захист матеріалів практики);
- повторне проходження практики.

Дотримання академічної доброчесності передбачає відповідальність аспіранта, це виявляється, зокрема, у здатності переконати викладача/ викладачів, що продукт його діяльності є самостійною роботою.

ІІІ. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Асистентська практика включає три етапи (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1.

Етапи проходження практики

Етап	Назва етапу	Опис етапу
1	Підготовчий	Аспірант бере участь у настановчій конференції з практики; вивчає документацію університету та кафедри, за якою закріплений, інші робочі документи (дод. А); складає індивідуальний план роботи, подає його на затвердження керівнику практики (дод. Б).
2	Основний	Аспірант бере участь у взаємовідвідуванні аудиторних занять (не менше 2-х для денної форми навчання, 1-х – заочної) та їх обговоренні; проводить залікові 2 лекційні та 4-и залікові практичні (семінарські, лабораторні) заняття для студентів денної форми навчання. розробляє та виготовляє необхідні для проведення заняття допоміжні засоби навчання; готує методичні вказівки (тема узгоджується з науковим керівником); займається організацією та проведенням екологічного проєкту; займається підготовкою наукових статей, тез і бере участь у студентських наукових конференціях, круглих столах, семінарах за темою роботи, приймає участь у роботі наукового гуртка тощо.
3	Заключний	Аспірант готує звітну документацію; здає звітну документацію керівнику аспірантської практики для перевірки та оцінювання; бере участь у звітній конференції, яка проводиться після завершення магістерської практики колегіально, за участю наукових керівників та аспірантів.

Варто зазначити, що аспірант-практикант не допускається до проведення заняття за відсутності підготовленого за вимогами плану-конспекту, перевіреного і затвердженого науковим керівником.

IV. ПІДГОТОВКА ДО АУДИТОРНОГО ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Організацію лекційного заняття: формулювання теми, мети, завдань лекції та забезпечення їх взаємозв'язку; визначення місце даного лекційного заняття в темі, розділі, курсі; вибір обладнання для лекційного заняття, доцільність і ефективність його використання; показник присутності студентів на занятті.

Зміст лекції передбачає зв'язок з попереднім матеріалом, активізація мислення, висунення проблемних питань, показ суперечностей упродовж лекції; визначення кола проблем для підтвердження значущості матеріалу та його застосування в майбутній спеціальності; пояснення найбільш складних питань, постановка завдань для самостійного опрацювання матеріалу.

Методику читання лекції: чітка структура лекції, логіка викладу, доступність, аргументованість, виокремлення головного у матеріалі та висновках, застосування опорних текстових, графічних, картографічних записів, використання прийомів закріплення – повторення, запитання для перевірки розуміння матеріалу; знання магістрантом психології педагогічного спілкування, підведення підсумків.

Керівництво роботою студентів полягає у використанні прийомів підтриманні уваги (цікаві приклади, риторичні запитання); допомозі у веденні записів, зокрема уповільнення темпу за умов важливості виділення матеріалу; спонукання до запитань з боку студентів та контролю за засвоєнням знань.

Особистість лектора (знання предмету; емоційність, голос, дикція; якість, чіткість, забарвленість, грамотність мовлення; зовнішній вигляд, уміння триматися перед аудиторією, уміння бачити та відчувати аудиторію, встановлювати з нею контакт).

Результати лекції (виховна та інформаційна цінність лекції) [20].

V. ПІДГОТОВКА ДО АУДИТОРНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Мету і завдання семінарського заняття (аналіз освітньої, виховної та розвиваючої мети і завдань заняття, зв'язок з попередніми і наступними практичними заняттями, місце у відповідному розділі; використання фахової та методичної літератури, наявність новинок у списку літератури; підготовка дидактичного та роздаткового матеріалу; підбір обладнання для заняття, доцільність та ефективність його використання).

Зміст семінару (створення умов для реалізації навчальної програми семінару; оголошення теми та мети роботи; рівень попередньої підготовки до заняття: опитування студентів, фіксування поточних результатів виконання завдань студентами (фронтально, малими творчими групами, парами), інтегрування змісту практичних завдань із теоретичним навчальним матеріалом, з іншими темами, навчальними курсами і спецкурсами, перевірка викладачем рівня сформованості знань і умінь студентів, оперування при цьому теоретичними знаннями; науковість та актуальність матеріалу для поточного семінару; поняття, ідеї, положення та факти, які лягли в основу підготовки до семінарського заняття; висунення проблеми, намагання поєднати теоретичний матеріал з його практичним використанням у майбутній професійній діяльності).

Діяльність викладача під час заняття (актуалізація опорних знань, умінь і навичок студентів; проведення інструктажу щодо виконання практичного завдання, форми звітності; стимулювання їх до критичного та творчого мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження; стимулювання інтересу студентів до виконання практичних завдань, можливість для творчої самореалізації, формування індивідуального стилю діяльності; готовність своєчасно реагувати на те, якої допомоги потребують студенти (у програмі виконання завдань, в організації навчальної діяльності чи в методичних рекомендаціях); наявність креативного підходу;

рівень володіння педагогічними інноваційними технологіями; особливості індивідуального стилю проведення семінару аспірантом: дискусійний, з постановкою гострих питань, або повільний, який не викликає інтересу; уміння починати та підтримувати дискусію, конструктивний аналіз усіх відповідей студентів, наповненість навчального часу обговоренням проблем; підтримка сприятливої психологічної атмосфери спілкування; наявність продуманих запасних методичних "ходів" на випадок непередбачуваних ситуацій).

Діяльність студентів під час заняття (підготовленість до семінару, здатність аналізувати проблеми і проблемні ситуації, висунення нових ідей, гіпотез або ж нетрадиційних підходів до вирішення проблеми; рівень активності, самостійності та працездатності студентів упродовж заняття; результативність і своєчасність виконання завдань; психологічний мікроклімат у групі на занятті).

Керівництво роботою студентів (швидке встановлення контакту аспіранта-викладача з учасниками семінару: впевнено та вільно тримається, взаємодія з групою, носить педагогічне доцільний характер та охоплює всіх студентів, взаємовідносини між викладачем і студентами поважні, урівноважені, в міру вимогливі; пасивне встановлення контакту аспіранта-викладача з учасниками семінару: робить багато зауважень, розмовляє на підвищених тонах, спирається в роботі на декількох студентів, а інші залишаються пасивними, взаємовідносини між викладачем та студентами байдужі).

Узагальнення та висновки викладача (оформлення результатів лабораторного заняття; кваліфіковані, доказові, переконливі, чи, навпаки, некваліфіковані, неістотні, не містять у собі теоретичних зауважень; оцінка результатів діяльності студентів та оцінювання їх відповідей (які й скільки оцінок було виставлено, ступінь їх об'єктивності), реакція студентів на отримані оцінки).

Загальне власне враження від заняття (сильні та слабкі сторони, ступінь досягнення мети, пропозиції і поради щодо вдосконалення підготовки та проведення наступних практичних (семінарських, лабораторних) занять

[20].

Проведені заняття активно обговорюються всіма аспірантами, розкриваються позитивні і негативні моменти, даються поради. Обговорення занять фіксується в протоколі та виставляється диференційована оцінка керівником аспіранта. Після відкритого обговорення заняття керівник практики заповнює протокол оцінювання заняття і виставляє оцінку у щоденнику асистентської практики в таблиці «Результати роботи студента», який додається до звіту.

Тема для розробки методичних вказівок для проведення лабораторних занять або самостійної роботи студентів визначається науковим керівником.

Аудиторні заняття проведені аспірантом оцінюються наступним чином: практичні (лабораторні та семінарські) занять – за 5-ти бальною шкалою, лекційне – 8 балів (8–6 балів – оцінка «відмінно», 5–3 бали – «добре», 2–1 бали, «задовільно», 0 балів – «незадовільно» (див.табл. 5.1.).

Таблиця 5.1.

Критерії оцінювання аудиторних занять

Назва оцінки	Вимоги
«Відмінно»	виставляється в тому випадку, коли аспірант вчасно готує конспект аудиторного заняття, досконало володіє навчальним матеріалом, застосовує екологічну термінологію, вміло поєднує знання різних дисциплін та поєднує їх з практичним вітчизняним і світовим досвідом, логічно викладає матеріал відповідно до теми, мети та задач заняття, використовує наочний матеріал, ефективні методи контролю засвоєння матеріалу, роботи оцінки знань студентів, знаходить форми підтримання дисципліни і робочої атмосфери на занятті.
«Добре»	недостатньо володіє навчальним матеріалом, допускає некоректні термінологічні неточності, стилістичні помилки, недостатньо чітко формулює мету, задачі заняття, в роботі з студентами не завжди помічає помилки та підтримує увагу студента, здатний реально оцінити власні помилки, причини і шляхи їх усунення.
«Задовільно»	низький рівень знання матеріалу, не точно, не конкретно та безсистемно викладає матеріал заняття, не здатний підтримувати дисципліну та увагу студентів на належному рівні. Не помічає помилок студентів, не здатний реально оцінити їхні знання.
«Незадовільно»	фрагментарне знання матеріалу, відсутність логічності його викладання, не знання екологічної термінології чи недоречне її застосування, незадовільна організація роботи академічної групи.

VI. ПІДГОТОВКА І РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОЄКТУ

В освітньому просторі ЗВО актуальна організація освітнього процесу, яка спрямована на формування самостійності в оволодінні навчальним матеріалом, забезпечення освітніх потреб кожного здобувача освіти з урахуванням нахилів, інтересів та можливостей; всебічний розвиток, виховання і соціалізацію особистості, здатної до життя у суспільстві та цивілізованої взаємодії з природою; яка готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності і громадянської активності.

Важливим засобом самостійного активного здобуття знань, практичного застосування їх у житті, розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти, виховання у них активної життєвої позиції є метод проєктів. Робота над проєктом - практика особистісно-орієнтованого навчання в процесі конкретної діяльності студента на основі вільного вибору, з урахуванням його інтересів.

Технологія проєктної діяльності ґрунтується на розв’язанні студентом або групою студентів певної проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтеграція знань, умінь і навичок з різних галузей науки. Робота над проєктом надає можливість вчити студентів свідомо будувати власну повноцінну діяльність, яка включає три стадії: мотиваційну, операційно-виконавчу, рефлексивно-оцінювальну.

Проєктний метод – це дидактичний засіб активації пізнавальної діяльності студентів, розвитку креативного мислення й одночасно формування визначених особистісних якостей. Три «кити», на яких тримається ця технологія – самостійність, діяльність, результативність.

Основними структурними елементами виконання проєкту є:

1. Визначення мети проєкту й постановка проблеми.

2. Складання плану реалізації проєкту (терміни, коло учасників, форми презентації).

План реалізації проєкту:

1. Організація груп і розподіл завдань між групами або в самій групі.

2. Визначення проблеми дослідження, його об’єкта і предмета.

3. Аргументація актуальності теми.

4. Визначення завдань та методології дослідження.

5. Опрацювання джерел інформації.

6. Аналіз і систематизація одержаної інформації, висування гіпотез.

7. Визначення форм і методів реалізації.

8. Складання плану реалізації проєкту.

9. Підбиття підсумків, проведення кількісного і якісного аналізу результатів, зіставляння результатів проєкту з його метою та завданнями.

10. Загальне обговорення отриманих результатів.

11. Оформлення отриманих результатів.

12. Звершення проєкту – проведення презентацій (звіт, науково-практична-конференція, застосування стіннівок, листівок, інформаційних збірників, плакатів, фотоматеріалів, відеоматеріалів).

13. Визначення нових проблем для подальших досліджень.

Дослідницькі проєкти вимагають добре продуманої структури, визначених цілей, актуальності мети дослідження, соціальної значимості, чітко продуманих дослідних методів та методів обробки результатів.

Суть методу екологічних проєктів полягає у стимулюванні інтересу студентів до певних проблем, що передбачають оволодіння визначеною сумою знань, і через проєктну діяльність, яка допомагає вирішити ті чи інші екологічні проблеми, показати практичне застосування одержаних знань. Таким чином, цей метод принципово відповідає за встановлення міцного зворотнього зв’язку між теорією і практикою в освітньому процесі. За своїм особистісним сенсом він виходить за межі звичного освітнього середовища, пов’язуючи студентів з реальними соціальними проблемами. Це система навчання, гнучка модель організації освітнього процесу, орієнтована на творчу самореалізацію учня, розвиток його інтелектуальних та фізичних можливостей, вольових якостей та творчих здібностей у процесі створення проєкту під контролем викладача.

Мета проєктної діяльності полягає у:

- розвитку критичного мислення;
- розвитку мотиваційної компоненти навчання та самоосвіти;
- формуванні почуття відповідальності за прийняте рішення;
- реалізації здобутих компетентностей у практичній діяльності.

Поряд з іншими педагогічними технологіями метод проєктів має певні переваги:

- дозволяє студентам відкрити для себе новий зміст пізнання як процесу самостійного відкриття нових знань;
- студенти працюють в групах за інтересами, відбувається колективна робота у команді;
- отримують певний досвід дослідницької роботи;
- відбувається інтеграція знань студентів з різних видів діяльності;
- орієнтація на виконання певних завдань, критичний аналіз досягнень;
- вміння відстоювати власну точку зору, самостійно висунути й апробувати різні гіпотези, зібрати, обробити й оформити матеріал, вільно орієнтуючись в інформаційному просторі ;
- формування відповідальності за свою роботу.

Усе це формує у студентів психологічну зрілість і дозволяє успішно стати фахівцем в галузі. Екологічний проєкт є основою для покращення екологічної ситуації своєї місцевості, пропонує шляхи вирішення тих чи інших екологічних проблем.

Обираючи тему проєкту, аспіранту-практиканту слід враховувати такі критерії:

- значущість даної інформації для студентів;
- соціальна значущість проєкту;
- наявність у проєкті виховного потенціалу;
- зв'язок з відповідними темами навчальних дисциплін;
- можливість постановки проблеми;
- можливість реалізації між предметних зв’язків.

Кожен студент може самостійно або з допомогою аспіранта-практиканта, наукового керівника обрати проблему, над якою буде працювати у процесі роботи над проєктом. Можна запропонувати таку тематику:

1. Моніторингові дослідження певних видів рослин і тварин.
2. Дослідження еколого-біоморфологічних особливостей та перспектив збереження флори і фауни.
3. Дослідження місць зростання та запасів лікарських рослин.
4. Екологічно чисті джерела енергії.
5. Взаємозв’язок компонентів різноманітних екосистем.

6. Біотехнологія переробки відходів.
7. Створення парку у населеному пункті.
8. Сучасний стан та збереження екосистем степу.
9. Просвітницька екологічна діяльність.

Екологічний проєкт має відповідати певним вимогам,а саме:

- наявність значущої у дослідному плані проблеми, розв'язання якої потребує певної інтеграції знань;
- самостійна індивідуальна або групова робота студентів;
- практична значимість результатів роботи;
- використання дослідно-експериментальних методів;
- поетапне виконання завдань і перевірка отриманих результатів;
- узагальнення отриманих даних;
- обговорення способів оформлення кінцевих результатів;
- оформлення результатів,їх презентація;
- підбиття підсумків роботи та формулювання висновків.

Навчальні проєкти дуже подібні за своєю структурою до наукових досліджень. Перш чим розпочати роботу над проєктом, студенти ознайомляться з алгоритмом «Як працювати над навчальним проєктом у групах?»:

1. Ознайомтеся з темою, метою, об'єктом і предметом досліджень.

2. Обговоріть з учасниками групи послідовність виконання завдань, щоб досягти мети проєкту.

3. З'ясуйте, які прилади та матеріали вам знадобляться, у якій формі будете представляти роботу.

4. Розподіліть обов'язки між учасниками групи, визначте терміни реалізації проєкту.

5. Після проведеної роботи кожного з учасників групи, зробіть обмін інформацією та проаналізуйте всі зібрані дані, залиште потрібну інформацію, в разі потреби приберіть зайву.

6. Обговоріть результати проєкту, зробіть висновки, підготуйте його представлення.

7. Презентуйте проєкт учасникам інших груп та студентам інших спеціальностей.

8. Оцініть особистий внесок кожного учасника групи у роботі над проєктом.

Під час роботи над проєктами можна використовувати індивідуальну та групову форми роботи. Зазвичай, у групах студенти виконують довготривалі науково-дослідницькі проєкти. Це спонукає їх до колективного вирішення проблем, розвиває комунікативні навички, створює атмосферу пізнавального пошуку, пробуджує допитливість, пізнавальний інтерес.

У процесі роботи над екологічними проєктами, доречно застосовувати методику порівняльного аналізу, тобто, на основі подібності та відмінності між об'єктами і явищами, студенти зможуть зробити висновки та узагальнення, проаналізувати біологічне значення схожості та відмінності різних параметрів, провести аналогії та паралелі.

Одним із варіантів реалізації екологічного проєкту є підготовка грантової заявки. Наприклад, підготовлена заявка для участі у відборі фінського фонду місцевого співробітництва «Розробка та впровадження мобільного додатку «Збереження біорізноманіття у твоїх руках», скорочено «BioClim»».

Проект був спрямований на підвищення інформованості школярів про наслідки кліматичних змін для біологічного різноманіття на території Київської області України. Розраховано на аудиторію близько 1500 учнів, які навчаються на базі 53 закладів загальної середньої і позашкільної освіти, закладів освіти обласної комунальної власності в рамках співпраці з Київським обласним комунальним позашкільним навчальним закладом «Мала академія наук учнівської молоді» як обласного профільного закладу позашкільної освіти дослідницько-експериментального напряму.

Метою проєкту було формування у населення місцевих громад гуманного ставлення до природи, розуміння важливості збереження екологічних систем та їх компонентів в контексті сталого розвитку області та району, актуалізація збереження аборигенних видів регіону і усвідомлення загроз від чужорідних карантинних видів, наслідки змін клімату та біологічного різноманіття.

Навчання через впровадження інноваційних підходів, використання «кейсів», дослідницько-пошукової роботи, методу проєктів, поєднання індивідуальної та групової роботи.

Прямі бенефіціари: школярі Київщини віком від 7 до 14 років, учителі природничих дисциплін, учні-члени Малої академії наук учнівської молоді природничо-наукового профілю. Діти шкільного віку (7-14 років) будуть залучені до проєкту на етапі впровадження освітнього мобільного додатку, безкоштовно отримають цифровий продукт, братимуть участь у вебінарах, матимуть змогу отримання освітніх послуг через використання цифрових технологій, що дадуть змогу поглибити знання щодо цифрових компетентностей і предметної галузі (краєзнавство, біологія, екологія, географія) та отримають навчальний посібник «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін».

Дотичні бенефіціари: екоактивісти, співробітники природно-заповідного фону, співробітники закладів позашкільної освіти, пересічні громадяни Київщини, які можуть безкоштовно використовувати додаток для набуття знань через неформальну та інформальну освіту. Громадські організації, що надають освітні послуги, працівники природно-заповідного фонду в рамках проведення еколого-просвітницької роботи, батьки та діти в процесі інформальної освіти.

Партнери: Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді» обраний як основний партнер, оскільки напрям його діяльності пов'язаний з виявленням, розвитком і підтримкою обдарованої молоді, її творчої реалізації та розширення наукового світогляду в регіональному контексті. Їх внесок у реалізацію проєкту буде пов'язаний з інформаційним супроводом використання освітнього мобільного додатку «BioClim», залученням слухачів вебінарів та основних бенефіціарів (1500 учнів із 55 територіальних відділень МАН).

Особливості реалізації проєкту: організація і проведення 5-ти вебінарів через платформу Googlemeet. Вебінари присвячені актуалізації питання

збереження біологічного різноманіття під впливом глобальних кліматичних змін; важливості збереження місцевої флори і фауни; які загрози несуть види-вселенці для природних екосистем; заходи спрямовані на протидію змінам клімату та збереження флори і фауни рідного краю.

Використання мобільного додатку «BioClim» здійснюватимуться в шкільному середовищі ofline або online в територіальних громадах Київської області.

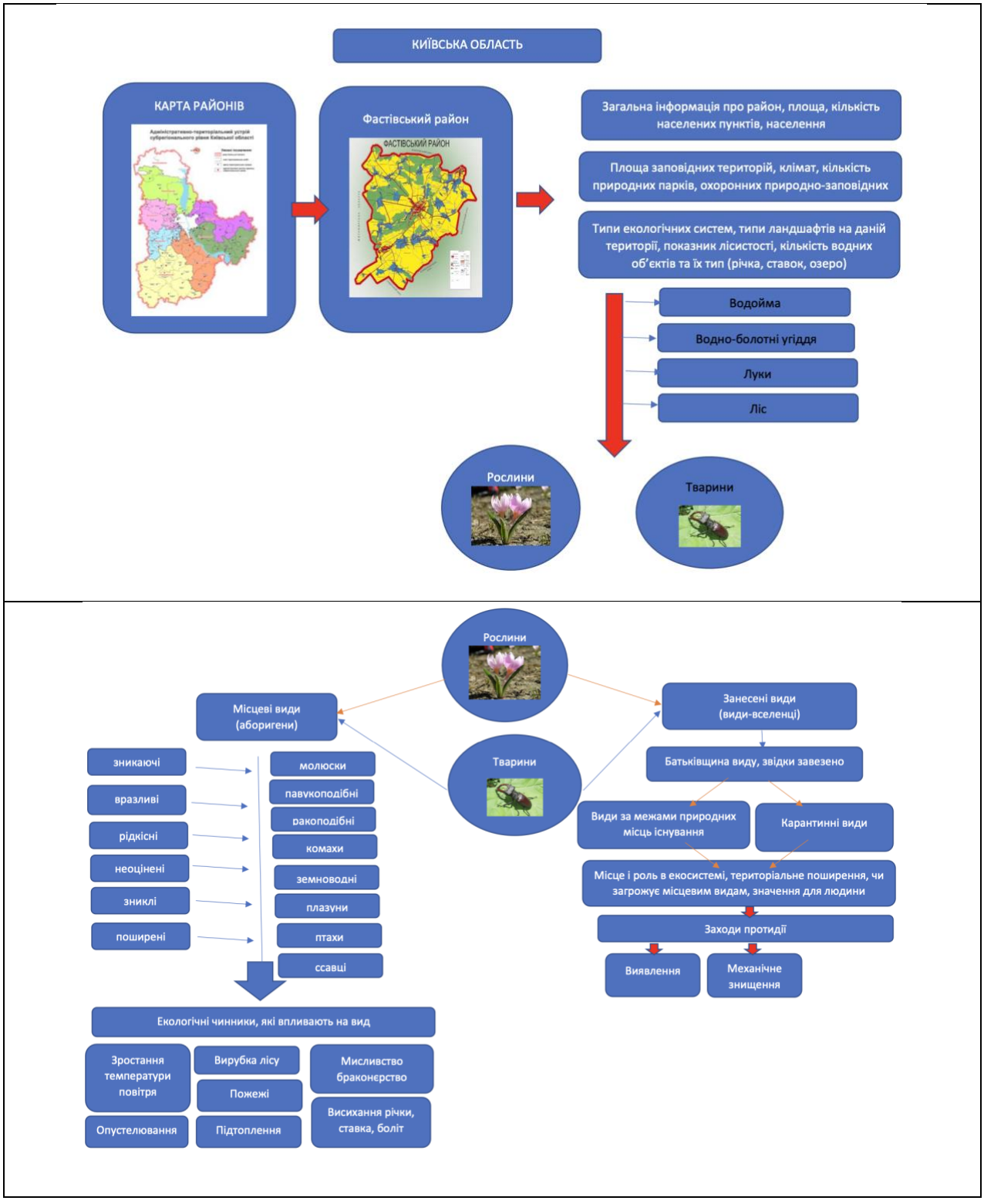
Очікуваний результат від реалізації проєкту спрямований на:

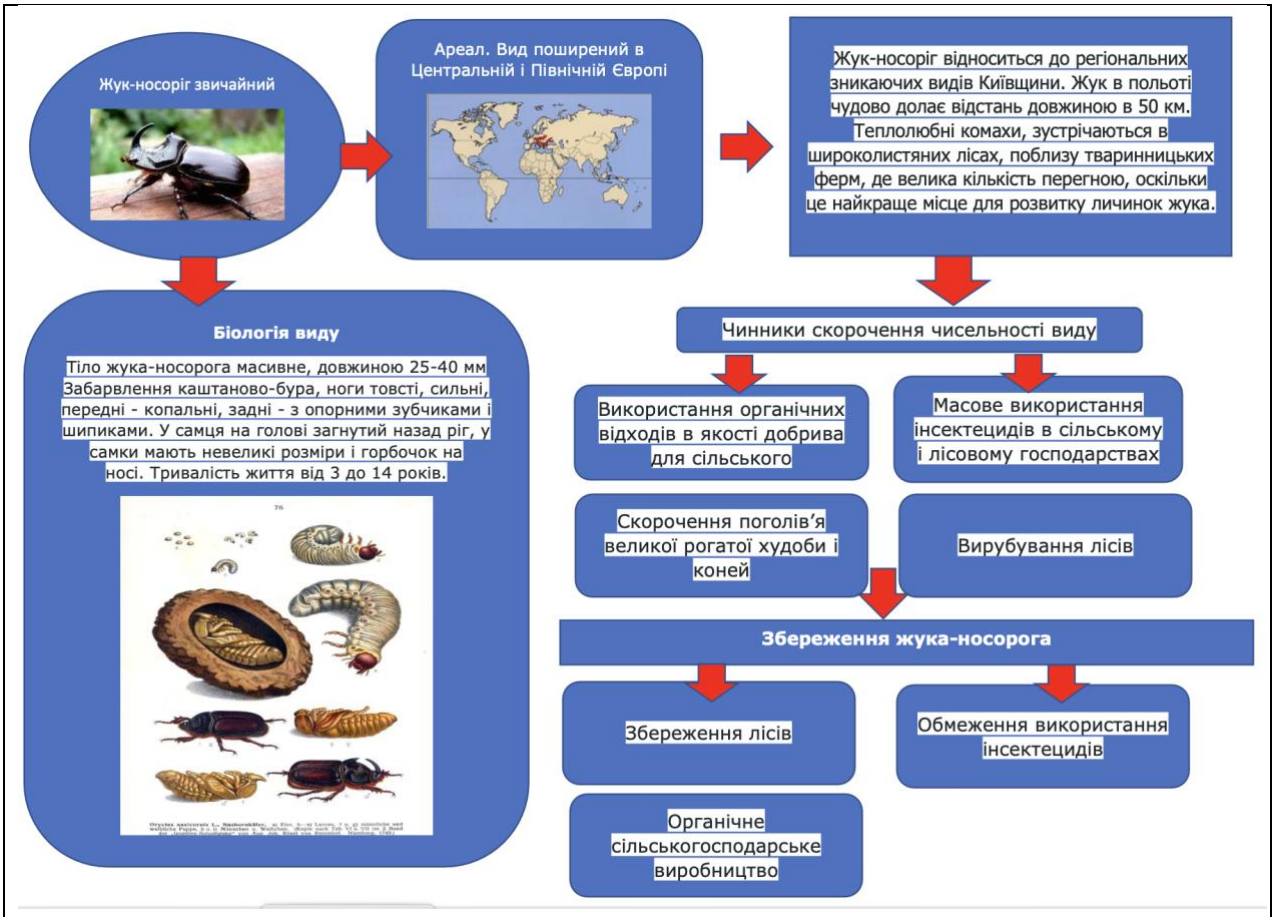
- створення освітнього мобільного додатку для IOS та Android «BioClim» для забезпечення цифрового формального, неформального та інформального навчання як важливого тренду розвитку світового освітнього процесу;
- поглиблення знань учнів про біологічне різноманіття рідного краю, біологію, екологію і географію видів під впливом глобальних кліматичних змін;
- досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ціль №13 Протидія змінам клімату, №15 Збереження екосистем суші та №4 Якісна освіта);
- інформованість про особливості екологічних систем, заповідних територій, ландшафтів, пам’ятників природи на території місцевих громад Київської області, необхідність дбайливого ставлення до природи та шляхи збереження видів в умовах глобальних кліматичних змін;
- набуття учасниками освітнього процесу цифрових компетентностей, що дозволяють краще засвоювати інформацію, перебуваючи в емоційно комфортному середовищі та не втрачають бажання навчатись, створювати нові знання й інновації;
- розробка та видання навчального посібника «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін».

Основними видами діяльності для досягнення результатів є:

- технічна розробка освітнього мобільного додатку «BioClim»;
- змістове наповнення мобільного додатку інформацією про екологічні системи та природні об’єкти Київської області, природно-заповідні території,

особливості ландшафту, місцеві види, в тому числі червонокнижні та заходи щодо їх збереження, небезпечні карантинні види-вселенці, особливості природних надзвичайних ситуацій, що характерні для даної території (пожежі, повені, штормові вітри та ін.). Всього буде описано 100 видів рослин і 100 видів тварин. Схематично представлено на рис. 6.1.

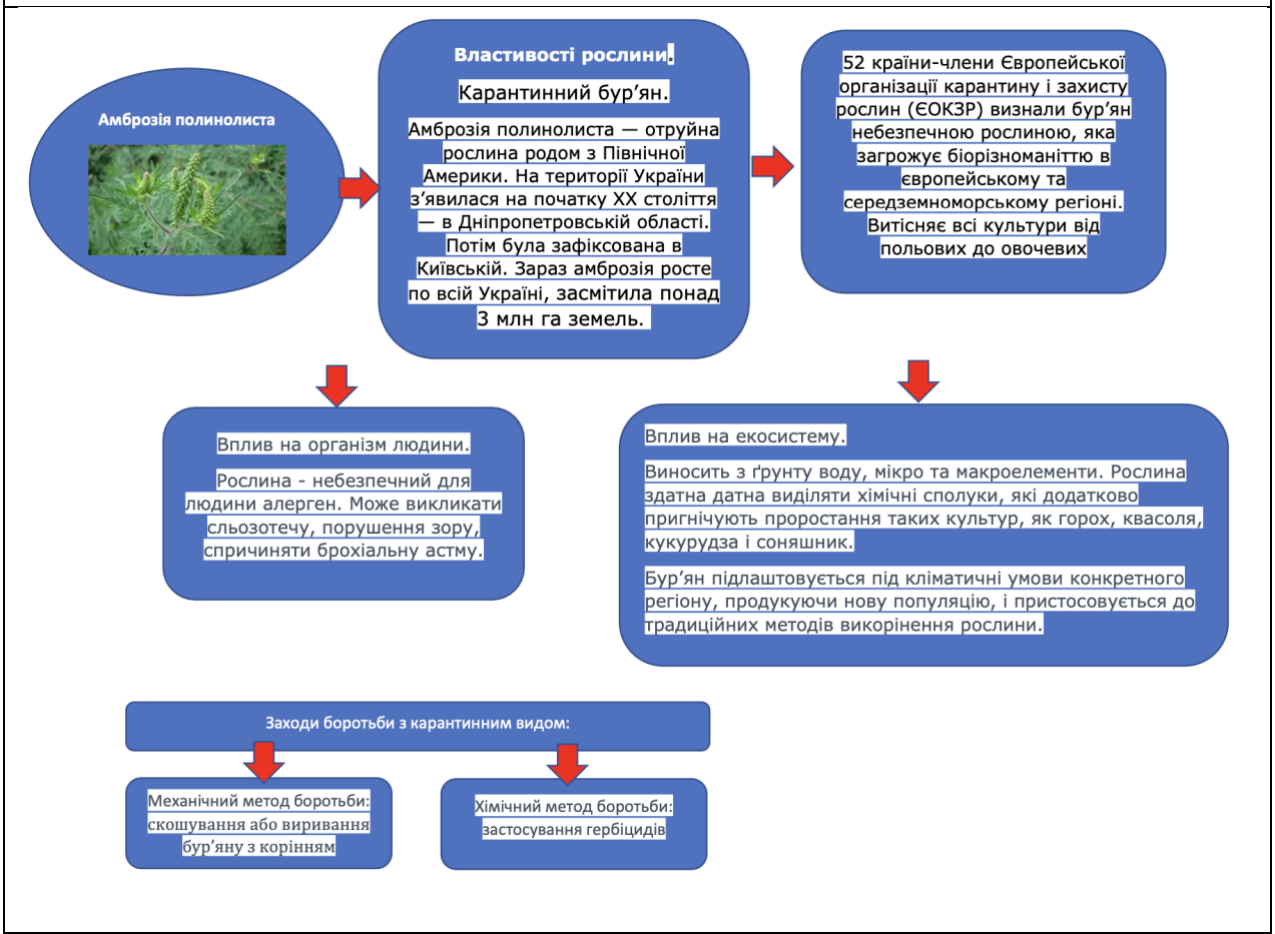

Рис. 6.1. Схеми змістового наповнення додатку

Прикладом використання мобільного додатку може бути зникаючий вид – жук-олень, в яких географічних зонах та екосистемах області виявлений, місця існування популяції комахи, чи є місцевим видом чи чужорідним для екосистеми, які екологічні чинники створюють загрозу для існування виду, яким чином можна сприяти його збереженню.

Інший приклад, вид-вселенець - Амброзія полинолиста. За допомогою додатку можна з'ясувати, що вид є вселенцем з Північної Америки, відноситься до карантинних, небезпечний для здоров'я людини, викликає алергічні захворювання, потребує контролю поширення;

- організація і проведення 5-ти вебінарів для слухачів та учнів-членів Малої академії наук Київської області.
- використання освітнього мобільного додатку у роботі наукових відділень природничо-наукового профілю Екологія, Біологія, Зоологія, Ботаніка для підготовки науково-дослідницьких учнівських робіт і конкурсів Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»;
- використання освітнього мобільного додатку у роботі вчителів як елемент формальної освіти на уроках природознавства, біології та географії, набуття цифрових компетентностей для учасників освітнього процесу, що дозволяє зробити процес навчання мобільним, диференційованим й індивідуальним;
- розробка макету та видання навчального посібника «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін».

Опис проєкту: Проєкт спрямований на розробку мобільного освітнього додатку «BioClim» для підвищення інформованості серед населення територіальних громад Київської області щодо збереження біологічного різноманіття місцевих екосистем за впливу глобальних кліматичних змін. Використання продукту буде забезпечено через систему формальної, неформальної та інформальної освіти у структурі загальноосвітніх і позашкільних освітніх закладів КОКПНЗ «Мала академія наук учнівської

молоді» куди входять близько 1500 учнів та вчителі, а також проведення вебінарів задля поглиблення знань і актуалізації питань протидії змінам клімату, збереження видів, загроз від чужорідних видів для природних екосистем регіону.

Заходи:

- створення освітнього мобільного додатку для IOS та Android «BioClim»;
- проведення вебінарів чи семінарів для вчителів та учнів-членів МАН Київської області відповідно до тематики проєкту;
- використання мобільного додатку для навчання з природничих дисциплін, поглиблення знань учнів про біологічне різноманіття рідного краю та для виконання дослідницько-пошукових робіт МАН;
- підготовка макету електронного навчального посібника «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін»

Очікувані результати:

- створення освітнього мобільного додатку «BioClim»;
- підвищення інформованості школярів про глобальну загрозу біорізноманіттю внаслідок кліматичних змін;
- набуття учасниками освітнього процесу цифрових компетентностей під час навчання;
- освіта для сталого розвитку: розуміння важливості досягнення Глобальних цілей сталого розвитку в регіональному контексті;

друковане видання (навчальний посібник) «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін» 1500 екземплярів.

Ризики, які можуть вплинути на реалізацію проекту.

1. Ризики пов’язані з технічною частиною: адаптація мобільного додатка до різних типів телефонів та планшетів. Технічна підтримка буде здійснюватися упродовж періоду розробки і використання мобільного додатку.

2. Ризики пов’язані з особливостями використання мобільного додатку «BioClim» у навчальному процесі та дослідницькій діяльності. Роз’яснювальна робота з учнями і вчителями щодо використання мобільного додатку буде проводитися під час вебінарів. Наукова підтримка під час виконання дослідницьких учнівських робіт з використанням мобільного додатку буде здійснюватися розробниками проєкту упродовж 1 року.

3. В умовах карантинних заходів пов’язаних з пандемією, спричиненою COVID-19, реалізація проєкту буде здійснена на 100 %. Розробка і наповнення мобільного додатку, підготовка навчального посібника «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін» може здійснюватися в дистанційному режимі. Інформаційна складова буде забезпечена у формі вебінарів, поширення інформації про етапи виконання проєкту – через веб-сайти і соціальні мережі. Використання освітнього мобільного додатку не потребує безпосереднього контакту «вчитель-учень» та може бути реалізована дистанційно або за змішаної форми навчання.

Визначені показники

Кількість скачувань мобільного додатку для використання із заповненням реєстраційної форми, що дозволяє оцінити загальну кількість користувачів, вік, залучення по районам і школам.

Кількість школярів та вчителів, які задіяні у вибінарах.

Друковане видання «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін» 1500 екземплярів.

Інформацію про етапи реалізації проєкту та відеозаписи вебінарів і фотозвіти буде оприлюднено на веб-сайтах Міжнародного європейського університету та КОКПНЗ «Мала академія наук учнівської молоді» та їхніх сторінках у соціальних мережах Facebook та Instagram, на платформах для вчителів.

Відзначення школярів, які досліджують природу рідного краю і з використанням додатку «BioClim», займаються дослідницькою роботою, є учасниками конкурсів.

Після завершення грантового періоду мобільний додаток буде передано у Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді» для подальшого використання у освітній і дослідницької діяльності.

Навчальний посібник «Збереження біологічного різноманіття Київської області за глобальних кліматичних змін» буде роздано усім учасникам проєкту.

Іншим прикладом проєктної діяльності є розробка Бондаренко Л.І., описана в її магістерській роботі «Застосування ГІС та інформаційних технологій в навчальній практичній підготовці студенів – екологів». Автором було створено мобільний додаток для проведення навчальної практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Інноваційні підходи щодо дистанційного забезпечення навчальних практик є невід'ємною частиною освітнього процесу, метою якої є закріплення теоретичних знань, вироблення практичних навичок, ознайомлення з обладнанням, процедурою діяльності тощо.

Обрана навчальна практика з дисципліни «Моніторинг навколишнього середовища» дозволяє широко і в повному обсязі використовувати різні технології, оскільки є неоднорідною: перша частина - моніторинг промислових підприємств, друга - моніторинг в польових умовах.

Зручність використання мобільного додатку обґрунтована можливістю одразу вносити отримані дані польових досліджень в додаток та отримувати готові результати. Тобто, частково або повністю зникає необхідність паперового запису, перенесення даних у друкований текст, друк проміжного і остаточного звіту (економія ресурсів: електроенергія, час, використання паперу).

Застосування мобільних додатків реалізує можливість підготовки майбутнього фахівця-еколога з використанням в класичних, дистанційних та інклюзивних підходів. Водночас, така освіта є доступною для кожного студента й не залежить від віку, соціального статусу та місця проживання.

Застосування інформаційних технологій надає ряд переваг, можливість удосконалити і модернізувати процес а саме:

1. Моментальне внесення даних, використовуючи лише персональні гаджети (телефони, планшети).
2. Можливість проведення фото-, відео зйомки та аудіо запису.
3. Можливість моментального підрахунку.
4. Можливість отримання даних, використовуючи мобільні додатки, наприклад, вимірювання висоти чи довжини, картографування тощо.
5. Зручність використання.

Пропонований додаток може застосовуватися для різних форм навчання – очної (денної, вечірньої) і заочної (дистанційної), а також для інклюзивної освіти. Зроблено висновки про вдосконаленню і модернізацію освітнього процесу завдяки використанню мобільного додатку, методична складова якого дозволяє застосування інструментарію широкого спектру дієвих методів і прийомів формування професійної компетентності фахівця в галузі екології.

Результатом проєкту стало отримання колективом авторів Свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір «Літературно письмовий твір науково-практичного характеру «Концепція застосування мобільних додатків у фаховій підготовці студентів».

Навчальна практика складається із двох частин:

- перша – моніторинг промислових об’єктів, де проводиться збір даних. Зокрема, це аналіз даних отриманих безпосередньо під час відвідування підприємства, або вивчення звітної документації, розміщеної у вільному доступі у мережі Інтернет. Для створення бази даних було обрано програму Access, оскільки вона є доступною, відносно простою та безкоштовною.
- друга – моніторинг в польових умовах. Для забезпечення такого виду діяльності було створено мобільний додаток «Моніторинг навколишнього середовища», який містить теоретичний та практичний матеріал, наявність зворотного зв'язку та календар здачі робіт.

Авторами було визначено алгоритм створення мобільного додатку

навчальної практики з дисципліни «Моніторинг навколишнього середовища» для використання в освітньому процесі підготовки студентів третього курсу освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 101 Екологія.

Створення мобільного додатку відбувається в декілька етапів:

1. Мета застосування. На першому етапі ми обираємо мету мобільного додатку, тобто концепцію (форма, тип, цільове призначення) майбутнього продукту, що в подальшому визначатиме його наповнення, дизайн, навігацію, меню тощо.

2. Обрати платформу для створення мобільного додатку. Різноманіття платформ формує функціонал, має переваги та недоліки, тому важливо чітко розуміти з якою метою розроблюється мобільний додаток і який розвиток він буде мати в подальшому. Проаналізувавши ринок програмного забезпечення для створення баз даних встановили, що Microsoft Office Access є найоптимальнішим варіантом нашої роботи.

3. Сформувати концепцію майбутнього додатку, зобразити її схематично. Розробник створює макет (рисунок) майбутнього додатку: назву проєкту, меню, переходи, схеми тощо, подібно до розроблення навчальної програми дисципліни, де викладач чітко прописує теми, їх послідовність, кількість годин, критерії оцінювання. Надалі за розробленою схемою відбуватиметься створення мобільного додатку.

4. Підготовка завдання та дидактичної частини для майбутнього додатку, за відповідними вимогами: структурність викладу матеріалу, точність, лаконічність, візуальна привабливість, логічність, чіткість тощо.

5. Схематичність побудувати наповнення мобільного додатку, визначити переходи, логічну послідовність. Підготовлені матеріали розміщуються згідно концепції мобільного додатку, визначаються пріоритети викладу матеріалу тощо.

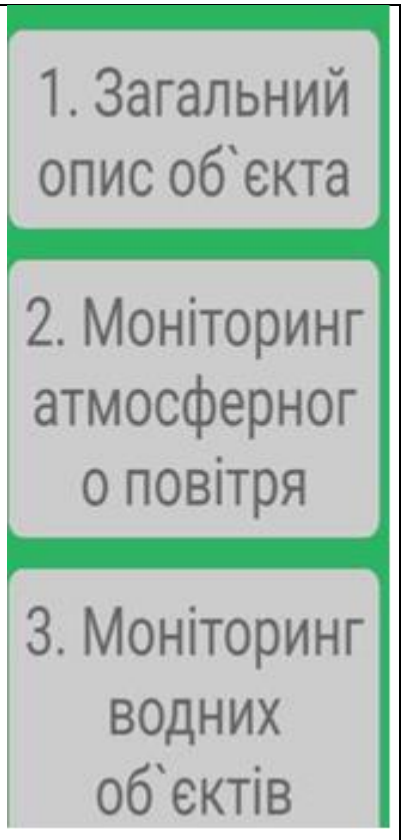
6. Розробка додатку. Безпосередньо відбувається створення мобільного додатку, формування його структури, форми, дизайну, внесення матеріалів, їх розміщення, переходи тощо.

7. Завантаження демонстраційної версії й тестування. Готовий мобільний додаток завантажується на мобільний пристрій або перевіряється на спеціальних імітаторах на наявність різних помилок.

8. Внесення правок. Виправляються всі помилки і вносяться останні правки.

9. Розповсюдження готового продукту. На останньому етапі мобільний додаток можна поширити в мережі Інтернет для розповсюдження серед інших користувачів спеціальності 101 Екологія.

Схема змістового наповнення додатку на рис. 6.2-6.4

		
Рис. 6.2. Меню додатку	Рис. 6.3. Календар **додатку всіх вікон додатку**	Рис. 6.4. Меню завдань

Мобільний додаток може виконувати основні та допоміжні функції. Основна функція полягає в тому, що мобільний додаток вміщує весь об’єм необхідної інформації: теоретичний матеріал практичні завдання та приклади їх виконання, календар здачі виконаних робіт, форма звітності. Перевагою застосування мобільного додатку у навчальному процесі є можливість

безперервного мобільного навчання.

Допоміжна функція полягає у тому, що мобільний додаток вміщує додаткові навчальні матеріали, зокрема, додаткову літературу, типові завдання для вдосконалення, ситуаційні завдання тощо. Такий додаток направлений на підтримку творчості студентів та їх особистісного розвитку як майбутнього фахівця, здатного до нестандартного мислення й креативного підходу.

Мобільний додаток може бути використаний як база для покращення його додаткового наповнення новими функціональними (технічно) та змістовими (інформація про види флори і фауни) елементами, розширення використання для інших територіальних областей України.

Отже, саме проєктна діяльність дає можливість розвивати творчі здібності студентів, осмислено застосовувати свої знання у житті, реалізує їх соціальні потреби, формує мотивацію до навчання та самостійного дослідництва, покращує комунікативні навички тощо.

VII. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРНАТА-ПРАКТИКАНТА

Аспірант-практикант має право:

1. Вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації магістерської практики.

2. Отримувати консультації викладача та керівника практики з усіх питань проведення асистентської практики.

Аспірант-практикант зобов'язаний:

1. Взяти участь у настановчій конференції з асистентської практики та у підсумковій конференції або засіданні «круглого столу».

3. У повному обсязі виконувати завдання асистентської практики, передбачені програмою. Виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність.

4. Виконувати Статут, Правила внутрішнього розпорядку Університету, розпорядження дирекції Факультету, завідувача та викладачів кафедри і наукового керівника асистентської практики.

5. Своєчасно звітувати про виконання програми асистентської практики, подавши керівнику практики (завідувач кафедри) та науковому керівнику необхідну документацію [20].

VIII. ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ, ПРОЦЕДУРА ЇЇ ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

8.1. Вимоги до оформлення документації

Після закінчення викладацької практики аспіранти зобов'язані здати науково-педагогічному керівникові такі документи:

1. Щоденник практики, що відображає поточну діяльність здобувача вищої освіти, етапи виконання завдань під час проходження практики, відгук керівника практики і його рекомендовану оцінку роботи аспіранта-практиканта (дод. В).

2. Звіт про проходження асистентської педагогічної практики, написаний за формою (дод. Г).

3. Два розгорнутих конспекти проведених навчальних занять у студентській аудиторії.

4. Розроблене аспірантом (аспіранткою) навчально-методичне забезпечення для проведення навчальних занять зі студентами у ЗВО.

5. Матеріали з виконання індивідуального завдання аспірантом (аспіранткою). Після закінчення викладацької практики аспірант здає щоденник і підписаний науковим керівником звіт про проходження практики у відділ аспірантури та докторантури.

Під час оформлення документів практики важливо врахувати:

• виклад думок має бути послідовним, без повторень та без уживання слів і фрагментів, які не несуть змістового, суттєвого навантаження;

• думки мають бути оформлені грамотно, відповідно до норм сучасної української літературної мови;

• для друкування текстів документації на папері формату А4 (210 х 297 міліметрів) потрібно використовувати гарнітуру Times New Roman, шрифт розміром 14 друкарських пунктів, міжрядковий інтервал – 1,5, для друкування заголовків – напівжирний шрифт (прямий чи курсив).

8.2. Процедура захисту та критерії оцінювання результатів практики

Захист матеріалів педагогічної практики (залік за розкладом) проводиться кожним аспірантом / аспіранткою в усній формі шляхом презентації результатів проходження педпрактики перед комісією (завідувач кафедри, керівник практики). Керівник педагогічної практики аспіранта (аспірантки), ураховуючи думку комісії, виконання всіх видів завдань, якість оформлення звітної документації, процедуру захисту практики виставляє загальну оцінку за проходження педагогічної практики («задовільно», «добре», «відмінно»). Оцінка вноситься до Індивідуального навчального плану аспіранта (аспірантки) та у відомість обліку успішності. Норми оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики подано в таблицях 8.1, 8.2.

Таблиця 8.1

Оцінювання роботи аспірантів денної та заочної форми навчання під час проходження педагогічної практики (частина практики «наукова»)

Вид діяльності здобувача третього освітньо-наукового рівня вищої освіти	Максимальна кількість балів	Кількість годин	Кількість балів
Визначення методів дослідження відповідно до його завдань	10	4	10
Презентація ґрунтовних теоретичних ідей дослідження	15	4	15
Представлення наукового тезаурусу дослідження	15	4	150
Презентація наукових статей відповідно до теоретичної частини дослідження	20	4	20
Участь у наукових конференціях різного рівня	20	6	20
Проведення експериментальної роботи		34	20
Разом	100	56	100
Формат контролю	залік		

Таблиця 8.2

Денна форма (частина практики «викладацька»)

Вид діяльності здобувача третього освітньо-наукового рівня вищої освіти	**Максимальна кількість балів**	**Оцінювання**	
		Кількість годин	**Кількість балів**
Відвідування й аналіз (за схемою) лекцій викладачів	1	8	5
Відвідування й аналіз (за схемою) семінарських/практичних занять викладачів	1	6	5
Проведення лекційного заняття	10	3	30
Проведення семінарського/практичного заняття	10	3	30
Розробка завдань для самостійної роботи студентів/модульного контролю/ розробка елементів електронного навчального курсу/ інші завдання	5	10	10
Впровадження власних здобутків (формувальний експеримент) на заняттях	10	2	10
Разом		34	100
Формат контролю залік			

Критерії оцінювання

Підсумки практики підбиваються на останньому засіданні кафедри, яке передує даті закінчення науково-викладацькій практиці.

Критерії оцінювання:

- Креативність, активність, ініціативність аспіранта у процесі виконання завдань практики.
- Якість, коректність, теоретична ґрунтовність та практична доцільність наданих методичних матеріалів.
- Ґрунтовність репрезентації власного наукового доробку.
- Змістовність виступу на конференції.
- Дотримання здобувачем третього освітньо-наукового рівня вищої освіти етичних правил, правил внутрішнього розпорядку університету.
- Доцільність впровадження наукових здобутків на заняттях.
- Повнота, логічність і досконалість звіту про проходження практики.

Оцінка проходження практики аспірантів, що надається керівником є рекомендаційною. Підсумкову оцінку практики надає кафедра на основі виступу здобувача третього освітньо-наукового рівня вищої освіти та представлених звітних матеріалів, засвідчених керівником.

Таблиця 8.3

Шкала оцінювання: національна та ЕКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного проходження практики	не зараховано з можливістю повторного проходження практики
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики	не зараховано з обов'язковим повторним проходженням практики

Критерії оцінювання результатів здобувача в процесі проходження асистентської педагогічної практики у ЗВО (табл. 8.4.)

Таблиця 8.4

Назва оцінки	Кількість балів	Критерії оцінки
«Відмінно»	90-100; A	ставиться здобувачу за старанне виконання програми педагогічної практики, якщо він: ознайомлений з інструктажем щодо практики; вчасно прибув до ЗВО, який є базою практики; сумлінно й відповідально виконав обов'язки практиканта; свідомо дотримувався принципів академічної доброчесності; мотивовано проводив заняття зі студентами на високому науково-методичному рівні; продемонстрував уміння працювати з літературою та джерельною базою; доцільно застосовував на заняттях зі студентами ефективні методи і засоби навчання/ контролю; на високому методичному рівні підготував методичне забезпечення для занять зі студентами; відвідав та обговорив заняття викладачів ЗВО; якісно оформив та вчасно подав на перевірку звітну документацію з педагогічної практики; на бажання аспіранта враховуватиметься його участь у роботі науково-методичних конференцій/ круглого столу / семінару
«Добре»	82-89; B	ставиться здобувачу за старанне й відповідальне виконання програми педагогічної практики, якщо він: ознайомився з інструктажем щодо практики; вчасно прибув до ЗВО, який є базою практики; дотримувався принципів академічної доброчесності; мотивовано проводив заняття зі студентами на достатньому науково-методичному рівні; продемонстрував уміння працювати з літературою та джерельною базою; доцільно застосовував на заняттях зі студентами методи і засоби навчання/ контролю; на високому достатньому рівні підготував методичне забезпечення для занять зі студентами; ознайомився з досвідом роботи викладачів ЗВО; добре оформив та вчасно подав на перевірку звітну документацію з педагогічної практики; на бажання аспіранта враховуватиметься його участь у роботі науково-методичної конференції/ круглого столу/ семінару.
«Добре»	74-81; C	ставиться здобувачу за виконання програми педагогічної практики, якщо він: виконав обов'язки практиканта на належному рівні; достатньо ознайомився з інструктажем щодо практики; вчасно прибув до ЗВО, який є базою практики; дотримувався принципів академічної доброчесності; мотивовано проводив заняття зі студентами на достатньому науково-методичному рівні; продемонстрував уміння працювати з літературою та джерельною базою; намагався доцільно застосовувати на заняттях зі студентами ефективні методи і засоби навчання/ контролю; виявляв спробу підготувати методичне забезпечення для занять на належному методичному рівні; ознайомився

		з досвідом роботи викладачів ЗВО; мав незначні зауваження щодо якісного оформлення/ вчасного подання на перевірку звітної документації з педагогічної практики; на бажання аспіранта враховуватиметься його участь у роботі науково-методичної конференції/ круглого столу/ семінару.
«Задовільно»	64-73; Д	ставиться здобувачу за виконання програми педагогічної практики, якщо він: поверхово ознайомився з інструктажем щодо практики; виконував обов'язки практиканта із зауваженнями; присутність у ЗВО була недостатньою; дотримувався принципів академічної доброчесності; проводив заняття зі студентами на посередньому науково-методичному рівні; не виявив бажання продемонструвати належні вміння працювати з літературою та джерельною базою; намагався застосовувати на заняттях зі студентами різні методи і засоби навчання/ контролю; підготував методичне забезпечення для занять на посередньому методичному рівні; намагався ознайомитися з досвідом роботи викладачів ЗВО; мав суттєві зауваження щодо оформлення/ вчасного подання на перевірку звітної документації з педагогічної практики; на бажання аспіранта враховуватиметься його участь у роботі науково-методичної конференції/ круглого столу/ семінару.
«Задовільно»	60-63; Е	ставиться здобувачу за виконання програми педагогічної практики, якщо він: виявив байдужість до ознайомлення з інструктажем щодо практики; виконував обов'язки практиканта із зауваженнями; присутність у ЗВО була недостатньою; не завжди послідовно й належно дотримувався принципів академічної доброчесності; проводив заняття зі студентами на низькому науково-методичному рівні; не виявив бажання продемонструвати належні вміння працювати з літературою та джерельною базою; на заняттях переважно застосовував одноманітні методи навчання/ контролю; підготував методичне забезпечення для занять на низькому методичному рівні; епізодично виявляв байдужість під час ознайомлення з досвідом роботи викладачів ЗВО; не виявив інтересу до представлення належного рівня власної професійно-педагогічної підготовки; мав суттєві зауваження щодо оформлення/ вчасного подання на перевірку звітної документації з педагогічної практики; на бажання аспіранта враховуватиметься його участь у роботі науково-методичної конференції/ круглого столу/ семінару.
«Незадовільно»	35-59; FX	ставиться здобувачу за педагогічну практику, якщо він: не виконав програми педагогічної практики. У разі отримання незадовільної оцінки за практику аспірант обов'язково має пройти її повторно у визначений відповідальною особою час.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр. (Розпорядження від 23 лютого 2022 року №286-р) https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf

2. Бодненко Д.М. Моніторинг навчальної діяльності : навчальний посібник / Д.М. Бодненко, О.Б. Жильцов, О.Л. Лещинський, Н.П. Мазур. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 276 с.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. [2-е видання, доповнене] – К. : «Академвидав», 2012. – 352 с.

Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/law s/show/1556-vii

4. Кремень В.Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко (кер. авт. колективу) та ін.; за ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

5. Ажажа М.А. Напрями державного управління модернізацією освіти в контексті євроінтеграції України / М.А. Ажажа // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – №8. – С. 94-99.

6. Андрієвський Б.М. Інтегрована характеристика професійної компетентності викладача вищої школи [Електронний ресурс] / Б.М. Андрієвський. – Режим доступу : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/-issue_44/37.pdf.

7. Ахновська І.О. Теоретичні засади формування освітнього середовища в контексті економіки знань / І.О. Ахновська // Економіка і організація управління. – 2018. – №4 (32). – С. 26-33.

8. Бедь В. Компетентнісний підхід у процесі модернізації ВНЗ. Освіта регіону [Електронний ресурс] / В. Бедь. – Режим доступу : http://social-science.com. ua/article/691.

9. Білоус В. Мобільні навчальні додатки в сучасній освіті / В. Білоус // Освітній дискурс : збірник наукових праць / Голов. ред. О.П. Кивлюк. – Київ: «Видавництво «Гілея», 2018. – Випуск 3 (1-2): Гуманітарні науки. – С. 353-362.

10. Воробйова О.П. Теоретико-методологічні засади формування стандартів забезпечення якості у галузі вищої освіти / О.П. Воробйова // Педагогічні науки. – 2018. – №1 (53). – С. 273-277.

11. Грінькевич О.С. Міжнародний досвід моніторингу працевлаштування випускників та шляхи його застосування в Україні // О.С. Грінькевич, У.Я. Садова, О.О. Левицька // Демографія та соціальна економіка. – 2019. – № 1 (35). – С. 1261-138.

12. Дебич М.А. Електронне навчання: нова тенденція у розвитку вищої освіти / М.А. Дебич // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): матеріали українськопольської Міжнар. наук. конф. ; 22–23 вересня 2016 р. [уклад.: А. С. Філіпенко та ін.]. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. – С. 182–184.

13. Дебич М.А. Мобільність студентів і якість вищої освіти в європейському освітньому і науковому просторі / М.А. Дебич // Вища школа. – 2019. – № 1 (155). – С. 34–50.

14. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. – Ніжин: ПП Лисенко. – 2019. – 408 с.

15. Довідник користувача ЄКТС (2015). http://tnpu.edu.ua/include/%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%9A%20EKTS2.pdf

16. Бондаренко Л.І. Застосування ГІС та інформаційних технологій в навчальній практичній підготовці студенів – екологів: Магістерська робота, спеціальність 101 Екологія. – 2020. – 61 с.

17. Бондаренко Л.І. Літературно письмовий твір науково-практичного характеру «Концепція застосування мобільних додатків у фаховій підготовці

студентів автори» / Л.І. Бондаренко, О.М. Лазебна, Н.О. Волошина // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №99754 від 17.09.2020 р.

18. Бондаренко Л.І., Лазебна О.М., Білянська М.М., Волошина Н.О. Застосування мобільних додатків у процесі фахової підготовки студентів-екологів // Актуальні питання природничо-математичної освіти. Збірник наукових праць Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. - 2021. - Випуск 1(17). - С.167-177 (IndexCopernicus. Index Copernicus Value. https://appmo.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2021/10/APPMO_117_2021_bez-zhovtogo.pdf

19. Асистентська педагогічна практика. Методичні рекомендації щодо педагогічної практики аспірантів спеціальності 014 Середня освіта за освітньо-науковою програмою «Теорія та методика навчання (українська мова)» / Укладачі: О. А. Кучерук, Л. А. Башманівська, А. В. Усатий, Л. С. Шевцова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021. 34 с.

20. Методичні рекомендації щодо організації та проходження магістерської (асистентської) практики для студентів денної і заочної форм навчання за спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища»/ Укладачі: Волошина Н.О., Будзяк О.С. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 38 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Нормативно-правові документи УДУ імені Михайла Драгоманова:

1. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ
2. ПОЛОЖЕННЯ ПРО СТИПЕНДІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ І ДОКТОРАНТІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
3. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
4. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
5. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
6. ДОДАТОК ДО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
7. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ВЕДЕННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ ОСОБОВИХ СПРАВ СТУДЕНТІВ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
8. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
9. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
10. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ЛІКВІДАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ СТУДЕНТАМИ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
11. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ ЧАСТИНИ РОБОЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
12. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
13. ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
14. ПОЛОЖЕННЯ ПРО НЕФОРМАЛЬНУ ТА ІНФОРМАЛЬНУ ОСВІТУ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

15. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

16. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПЕРЕВЕДЕННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ВІДРАХУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

17. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПЛАНУВАННЯ ТА ОБЛІК ОСНОВНИХ ВИДІВ РОБОТИ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

18. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

19. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЕКЗАМЕНАЦІЙНУ КОМІСІЇ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

20. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАЛІКОВУ КНИЖКУ СТУДЕНТА В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

21. ПОЛОЖЕННЯ ПРО РОБОТУ ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

22. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН СТУДЕНТА В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

23. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІЛЬНИХ СЛУХАЧІВ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

24. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИГОТОВЛЕННЯ, ВИДАЧУ ТА ОБЛІК ДОКУМЕНТІВ ПРО ВИЩУ ОСВІТУ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

25. ПОЛОЖЕННЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

26. Положення про академічні відпустки та повторне навчання в УДУ імені Михайла Драгоманова

27. ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН В УДУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА.

Навчально-методична документація кафедри екології

1	Навчальні програми (спеціальність 101 Екологія)
2	Екзаменаційні білети
3	Програми державних екзаменів
4	Наукова робота кафедри
5	Загальний та персональний розрахунок годин по кафедрі
6	Тематичний план роботи кафедри Календарний план засідань кафедри
7	Навчальні програми (інші спеціальності та спецкурси)
8	Робочі програми
9	Протоколи засідань кафедри
10	Індивідуальні плани
11	Наукова робота студентів (гурток)
12	Звіти викладачів кафедри екології
13	Список наукових та методичних праць викладачів кафедри
14	Польова практика. Виробнича практика
15	Публікації у пресі на екологічну тематику
15[A]	Сценарії свят на екологічну тематику
16	Журнал взаємовідвідувань навчальних занять викладачами кафедри
17	Тематика курсових та дипломних робіт
18	План профорієнтаційної роботи План виховної роботи
19	Звіти про роботу кафедри
20	Матеріали з цивільної оборони кафедри
21	Профспілкова документація
22	Орієнтовний перелік тематики курсових, дипломних та магістерських робіт
23	Прийом заліків та екзаменів екстернатної форми навчання
24	Графік взаємовідвідування та відкритих занять Графік проведення консультацій Графік модульного контролю
25	Перспективи розвитку кафедри
26	Тексти лекцій, підготовлені викладачами

ДОДАТОК Б

Індивідуальний план роботи аспіранта

«Затверджую» _____

керівник асистентської практики:

д.б.н., професор Волошина Н.О,.

«___»_____20__ р.

№ п/п	Дата	Зміст роботи	Відмітка про виконання	Підпис наукового керівника
1		Ознайомлення з організацією УДУ імені Михайла Драгоманова та роботи кафедри екології, видами робіт викладача, видами науково-педагогічної роботи, участь у засіданні кафедри		
2		Складання індивідуального плану асистентської практики		
3		Підготовка плану-конспекту та проведення залікового лекційного заняття № 1 на тему: «_____»		
4		Підготовка плану-конспекту та проведення залікового лекційного заняття № 2 на тему: «_____»		
5		Підготовка плану-конспекту та проведення залікового практичного заняття № 1 на тему: «_____»		
6		Підготовка плану-конспекту та проведення залікового практичного заняття № 2 на тему: «_____»		
8		Взаємоідвідування аудиторних занять та їх обговорення		
12		Підготовка методичних вказівок на тему дотичну до дисертаційного дослідження аспіранта		
13		Організація та проведення екологічного проєкту на обрану тему.		
14		Підготовка наукових статей, тез за темою дисертаційної роботи.		
16		Участь у роботі конференцій, круглих столів, семінарів		

ДОДАТОК В

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра екології

ЩОДЕННИК

з асистентської практики

аспіранта Кузьменко О.Г.
Природничого факультету
Кафедра екології
денної/заочної форми навчання
спеціальність 101 Екологія
3 курс навчання

Київ – 2023

ДОДАТОК Г

Титульний аркуш

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра екології

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

про проходження асистентської практики

аспіранта Кузьменко О.Г.
Природничого факультету
Кафедра екології
денної/заочної форми навчання
спеціальність 101 Екологія
3 курс навчання
Керівник практики
д.б.н., проф. Волошна Н.О.

Київ – 2023

Приклад оформлення звіту

ЗВІТ

про проходження асистентської практики

Самойленко Олегом Вікторовичем

В період з «__» _____ 20__ р. по «__» _____ 20__ р. я проходив асистентської практику на кафедрі екології.

Науковий керівник: доцент, кандидат біологічних наук Шевченко Валентина Григорівна.

За період практики я виконував такі види робіт:

1. Організаційна та виховна робота:

№ п/п	Вид діяльності аспіранта-практиканта	Дата проведення	Місце проведення	Дата проведення	К-ть балів	Підпис керівника практики
	Складання індивідуального плану асистентської практики					
	Планування, організація та виконання доручень кафедри					
	Ознайомлення з документацією університету					
	Ознайомлення з документацією кафедри кафедри					
	Організація та проведення екологічного проєкту					
	Вчасна підготовка та здача звітної документації					

2. Навчальна робота

№ п/п	Вид діяльності аспіранта-практиканта	Група, курс	Дата проведення	К-ть балів	Підпис керівника практики
	Підготовка і оформлення конспектів залікових занять				
	Підготовка методичних вказівок				
	Проведення залікового лекційного заняття № 1				
	Проведення залікового лекційного заняття № 2				
	Проведення залікового практичного заняття № 1				
	Проведення залікового практичного заняття № 2				

3. Наукова робота

№ п/п	Вид діяльності аспіранта-практиканта	Дата проведення	Кількість балів	Підпис керівника практики
	Проведення експериментів та підготовка наукових статей, тез і участь у наукових конференціях за темою роботи			
	Участь у роботі конференцій, круглих столів, семінарів			

Пропозиції, зауваження щодо організації і проходження педагогічної практики

_____
_____
_____
_____
_____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Дата Підпис аспіранта-практиканта

Підпис керівника практики

ДОДАТОК Д

ПЛАН-КОНСПЕКТ

залікової лекції

аспіранта-практиканта кафедри екології

Природничого факультету

25.03.2023 р.

група 23 ЕКО, курс ІІ

Тема: Біологічні форми взаємовідносин між організмами

1. План лекції

1. Гомотипові реакції: ефект групи, ефект маси, внутрішньовидова конкуренція.
2. Принцип агрегації особин (принцип Оллі).
3. Гетеротипові реакції: нейтралізм, мутуалізм, коменсалізм, аменсалізм, хижацтво, паразитизм, міжвидова конкуренція.

2. Мета лекції:

3. Основні поняття і терміни: ефект групи, ефект маси, конкуренція, нейтралізм, мутуалізм, коменсалізм, аменсалізм, хижацтво, паразитизм.

4. Обладнання: таблиці, слайди, мультимедійний комплекс та ін.

5. Хід лекції

6. Підсумок лекції: повтор основних положень лекції

7. Література.

ДОДАТОК Е

ПЛАН-КОНСПЕКТ
залікового практичного заняття
аспіранта-практиканта кафедри екології
Природничого факультету

25.03.2023 р.
група 23 ЕКО, курс ІІ

1. Тема:

❖ відповідність робочій програмі;

1. Формування мети і завдань лабораторного заняття.

2. Матеріали та обладнання.

3. Зміст лабораторного заняття.

4. Хід лабораторного заняття:

❖ організація заняття

❖ теоретичні відомості та опитування

❖ виконання завдань студентами (індивідуально, парами, групами).

2. Узагальнення та підведення підсумків.

- оформлення результатів лабораторного заняття;
- оцінка викладачем результатів діяльності студентів. Оцінювання відповідей студентів;
- контроль за відвідуванням студентами заняття.

Тема наступного заняття:

❖ оголошення теми та мети роботи;

❖ визначення рівня попередньої підготовки студентів до заняття;

❖ теоретичні відомості до теми лабораторного заняття;

❖ формування практичних завдань, пов'язаних із проведенням лабораторного заняття;

3. Література.

4. Пропозиції щодо проведення наступних занять. Пропозиції і поради щодо вдосконалення підготовки і проведення наступних лабораторних занять.